

Олена Остряньська,

кандидат педагогічних наук, доцент відділу наукової роботи
Державного закладу вищої освіти "Університет менеджменту освіти"
Національної академії педагогічних наук України,
вул. Січових стрільців, 52-а, м. Київ, Україна,

Наталія Зернова,

методист вищої категорії відділу наукової роботи
Державного закладу вищої освіти "Університет менеджменту освіти"
Національної академії педагогічних наук України,
вул. Січових стрільців, 52-а, м. Київ, Україна

ФАСИЛИТАТИВНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ВИСТАВОК

У статті здійснено аналіз досвіду організації Міжнародних освітніх виставок на теренах України у 2016 – 2020 рр. Визначено сутність понять «міжнародна освітня виставка», «міжнародний освітній виставковий простір», «фасилітативний супровід професійного розвитку науково-педагогічних працівників». Розглянуто структурні елементи Міжнародної освітньої виставки, етапи участі закладу вищої освіти у виставковій діяльності; презентовано узагальнений і систематизований досвід фасилітативного супроводу професійного розвитку науково-педагогічних працівників фахівцями відділу наукової роботи Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України в процесі підготовки, проведення і аналізу результатів Міжнародних освітніх виставок «Інноватика в сучасній освіті», «Сучасні заклади освіти», «Освіта та кар'єра – День студента», «Освіта та кар'єра». Визначено види організаційно-координаційної діяльності, презентовано детальний перелік дій процесу фасилітативного супроводу науково-педагогічних працівників як експонентів та відвідувачів виставки за етапами (підготовчим, безпосередньої участі, аналізу досягнутих результатів). Авторами створено класифікацію заходів Міжнародної освітньої виставки відповідно до конгресної, конкурсної та експозиційної складових; подано статистику кількості запланованих і проведених заходів у межах Міжнародної освітньої виставкової діяльності в Україні у 2016 – 2020 рр. Зроблено акцент на зміну форми проведення виставок із офлайн на онлайн формат, зумовлену пандемією COVID-19 та локдауном (карантинними обмеженнями) у 2020 році. Подано рекомендації щодо ведення закладами вищої освіти єдиної інформаційної бази виставкової освітньої діяльності з детальною інформацією щодо проведених заходів експозиційної, конкурсної та конгресної програм виставки.

Ключові слова: заклад вищої освіти, фасилітативний супровід, професійний розвиток, науково-педагогічний працівник, міжнародна освітня виставка, міжнародний освітній виставковий простір, виставкова діяльність, експонент виставки, експозиційна, конкурсна, конгресна складові програми виставки.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми

У сучасних умовах модернізації системи освіти і науки України, інтеграції її до світового науково-освітнього простору *Міжнародні освітні виставки* є затребуваним ефективним мультикультурним засобом розвитку спектру науково-освітніх послуг, адже передбачають *високий ступінь колаборації* (колективних форм взаємодії) науково-педагогічної спільноти, здобувачів освіти, стейкхолдерів та розширення міжкультурної взаємодії до світових масштабів у щільному виставковому середовищі професійно спрямованого спілкування.

Актуальність дослідження полягає в нагальній необхідності систематичного залучення науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти України до щорічного впровадження (оприлюднення, розповсюдження і використання) отриманих наукових результатів на Міжнародних освітніх виставках задля досягнення вагомих конкурентних переваг (персональних і організаційних (корпоративних)) у світовому науково-освітньому просторі, забезпечення система-

тичного професійного розвитку науково-педагогічних працівників, захисту прав інтелектуальної власності, розширення доступу до інновацій, технологій і спільних коопераційних проектів, зміцнення взаємовигідних ділових міжрегіональних і міжнародних зв'язків.

Ефективна підготовка наукових, науково-педагогічних працівників і членів наукових тимчасових творчих колективів (ТТК) закладів вищої освіти (ЗВО) до участі в конкурсних, конгресних та експозиційних заходах у межах Міжнародних освітніх виставок потребує своєчасної цілеспрямованої кваліфікованої *організаційно-координаційної діяльності* та *фасилітативного супроводу* науково-педагогічного працівника з боку *фахівців наукових підрозділів університету, адміністрації* з метою професійного розвитку на складному, повному протиріч шляху до особистісного й колективного успіху на міжнародній виставці в єдності громадянського, професійного і особистісного аспектів.

Теоретичним підґрунтям дослідження стали праці відомих вітчизняних і закордонних науковців і практиків: 1) у сфері виставкової індустрії, а саме:

Антоненко І. Я. (2013), Антонюк Я. М. (2015), Бойчук І. В. (2018), Душляк Т. П. (2016), Колесніков Б. П. (2008), Падашуля О. І. (2008), Пекар В. О. (2009), Ткаченко Т. І. (2016), Острианська О. А. (2011), Черник Б. П. (2004), Шиндировський І. М. (2015) та ін.; 2) у сфері професійного розвитку науково-педагогічних працівників, а саме: Кириченко М. О., Олійник В. В., Отич О. М. (2018), Сорочан Т. М. (2008), Черній А. Л. (2018) та ін.; 3) у сфері фасилітативного супроводу, а саме: Єрьоміна Л. Є. (2018), Жейнова С. С. (2018), Москальова Л. Ю. (2018), Райс О. І. (2014), Яковенко І. О. (2018) та ін. Різнобічний аналіз наукових досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми і на які спираються автори, дає підстави стверджувати, що проблема фасилітативного супроводу професійного розвитку науково-педагогічних працівників у процесі міжнародної освітньої виставкової діяльності є складною, багатоаспектною й міждисциплінарною. У наукових доробках із проблеми виставкової діяльності не обґрунтовані теоретичні засади і практичні рекомендації щодо методичної структуризації та алгоритмізації видів організаційно-координаційної діяльності й детального переліку дій процесу фасилітативного супроводу професійного розвитку науково-педагогічних працівників у процесі підготовки, безпосередньої участі та аналізу результатів Міжнародної освітньої виставки.

Мета статті – висвітлити узагальнений і систематизований передовий досвід фасилітативного супроводу професійного розвитку науково-педагогічних працівників Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» НАПН України фахівцями відділу наукової роботи університету в процесі підготовки, участі та аналізу результатів Міжнародних освітніх виставок.

Завдання:

– узагальнити поняття «*міжнародна освітня виставка*», «*міжнародний освітній виставковий простір*»;

– визначити *мету міжнародної освітньої виставки та етапи участі науково-педагогічних працівників у конгресній, експозиційній та конкурсній складових Міжнародної освітньої виставки*;

– визначити *види організаційно-координаційної діяльності фахівців відділу наукової роботи на кожному з етапів Міжнародної освітньої виставки*;

– визначити *напрями, зміст та здійснити детальний перелік дій процесу фасилітативного супроводу фахівцями відділу наукової роботи науково-педагогічних працівників (експонентів і відвідувачів) на етапах підготовки, участі й аналізу досягнутих результатів у Міжнародних освітніх виставках*;

– здійснити *класифікацію типів заходів у межах конгресної, конкурсної та експозиційної складових Міжнародної освітньої виставки*.

Методи дослідження

У дослідженні використано: 1) методи порівняльного аналізу, контент-аналізу для узагальнення змісту понять «*міжнародна освітня виставка*», «*міжнародний освітній виставковий простір*»; 2) методи типологічного аналізу для здійснення *класифікації типів заходів у межах конгресної, конкурсної та експозиційної складових Міжнародної освітньої виставки*;

класифікації типів заходів у межах конгресної, конкурсної та експозиційної складових Міжнародної освітньої виставки; визначення *видів організаційно-координаційної діяльності фахівців відділу наукової роботи на кожному з етапів Міжнародної освітньої виставки*; визначення *напрямів і опису детального переліку дій процесу фасилітативного супроводу фахівцями відділу наукової роботи науково-педагогічних працівників (експонентів і відвідувачів) на етапах підготовки, участі й аналізу досягнутих результатів у Міжнародних освітніх виставках*; 3) методи цілеспрямованого спостереження, інтерв'ювання, аналізу й узагальнення для узагальнення та систематизації передового педагогічного досвіду фасилітативного супроводу професійного розвитку науково-педагогічних працівників фахівцями відділу наукової роботи університету в процесі підготовки, участі та аналізу результатів Міжнародних освітніх виставок; 4) статистичні методи для здійснення розподілу форм проведення заходів конгресної складової за специфікацією Міжнародних освітніх виставок; представлення статистики кількості запланованих і проведених заходів у межах Міжнародної освітньої виставкової діяльності в Україні у 2016-2020 рр.

Результати та обговорення

На підставі аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових праць із проблеми виставкової діяльності (Черник, 2004: 50–52), узагальнено визначення поняття «*міжнародна освітня виставка*» та окреслено її мету. Так, *міжнародна освітня виставка* – це особлива форма міжнародної діяльності, що здійснюється суб'єктами виставки (засновниками, організаторами, учасниками – зацікавленими юридичними і фізичними особами міжнародного, державного, регіонального й відомчого рівнів) та виражається в цілеспрямованій організації колабораційної, комунікаційної, фасилітативної, модераційної, рекламно-інформаційної, договірно-правової, інженерно-технічної, фінансово-економічної, господарської діяльності (робіт і послуг) у спеціально облаштованому виставковому просторі (виставкових залах, павільйонах, відкритих майданчиках, онлайн платформах) із метою обміну і впровадження (оприлюднення, розповсюдження, використання) результатів (наукових, науково-технічних (прикладних)), цінностей і досягнень (освітніх, матеріально-технічних, духовно-моральних) між учасниками (експонентами й відвідувачами) виставки.

Метою міжнародної освітньої виставки є відображення рівня й тенденцій розвитку світової освіти і науки; презентація експонентам і відвідувачам виставки (науково-педагогічній спільноті, здобувачам вищої освіти, стейкхолдерам та іншим споживачам виставкових послуг) кращих освітніх практик, оприлюднення й розповсюдження передового досвіду та його узагальнення; створення сприятливих умов для партнерської колаборації, налагодження довгострокових результативних ділових відносин суб'єктів системи освіти з представниками сфери науки, бізнесу й виробництва задля обміну й упровадження (оприлюднення, розповсюдження, використання) наукових, науково-технічних (прикладних), освітніх результатів, цін-

ностей і досягнень, створених у системі освіти, в наукових установах, промисловими, торговими, сервісними й іншими підприємствами та організаціями з метою задоволення освітніх потреб, інноваційного розвитку освіти і науки.

Міжнародний освітній виставковий простір – це спеціально облаштоване місце (виставкові комплекси, павільйони, зали з виставковими стендами, експозиціями, експонатами, мультимедійним обладнанням, конгрес-холи, хаби, відкриті майданчики, онлайн платформи тощо) для проведення виставкових заходів, де в процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії засновників, організаторів, експонентів та відвідувачів міжнародної освітньої виставки зароджуються й розвиваються ділові стосунки й особистісні відносини.

Національна академія педагогічних наук України підтримує організацію повномасштабних міжнародних освітніх виставок на рівні сучасних світових вимог із метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу, інтеграції його у світове співтовариство, якісного впровадження результатів наукової, науково-технічної та освітньої діяльності, створення простору суб'єкт-суб'єктної публічної комунікативної взаємодії вчених із представниками освітянської спільноти й бізнесу. Науковці НАПН України разом із науковими та науково-педагогічними працівниками колективів підвідомчих установ (науково-дослідних інститутів, Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти») впродовж усього періоду функціонування Міжнародних освітніх виставок беруть активну участь у цих іміджевих затребуваних науково-педагогічною громадськістю наукових заходах; оприлюднюють та розповсюджують серед освітян і стейкхолдерів вагомі готові до впровадження результати наукових досліджень із актуальних тем, що сприяють культурному, освітньому і науковому розвитку особистості, навчанню й вихованню дітей і молоді, інтеграції України до європейського та світового освітнього простору, а також тем, присвячених історичним і пам'ятним датам; презентують наукову, виробничо-практичну, навчальну, довідкову продукцію, підготовлену в підвідомчих установах НАПН України за результатами завершених і перехідних планових наукових досліджень, зокрема: 1) *електронні та друковані наукові видання* (монографії, збірники наукових праць, тези та матеріали наукових конференцій тощо) інноваційного типу, що містять інформацію про результати наукової, науково-технічної, науково-педагогічної, науково-організаційної діяльності, теоретичних та експериментальних досліджень (Отич, Остряньська, 2019; Остряньська, 2011); 2) *навчальні видання* (навчальні програми, підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, навчальні наочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити тощо); 3) *довідкові і рекламні видання* (енциклопедії, словники-довідники, каталоги тощо); 4) *бібліографічні видання* (бібліографічні посібники, бібліографічні покажчики тощо).

Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» (ДЗВО «УМО»), який входить

до складу Національної академії педагогічних наук України, здобув високий авторитет, підтверджений його успішним 67-річним перебуванням на ринку освітніх послуг та визнанням на державному, національному й галузевому рівнях як Лідера післядипломної освіти (17 разів), Лідера наукової діяльності (2018), переможця Національного рейтингу «Золота Фортуна», лауреата і переможця численних міжнародних і всеукраїнських виставок (Кириченко, Олійник, Отич, 2018: 8).

Фасилітативний супровід професійного розвитку науково-педагогічних працівників у процесі підготовки і проведення міжнародних освітніх виставок (англ. *facilitate* – допомагати, полегшувати, сприяти) трактуємо як допомогу окремому науково-педагогічному працівникові чи творчому колективу науково-педагогічних працівників у пошуку способів виявлення і розв'язання проблем, підвищення рівня соціальної відповідальності, сприяння зміцненню ефективної колаборації, налагодженню продуктивної комунікативної взаємодії між суб'єктами виставкової діяльності в ході підготовки, участі та аналізу результатів Міжнародної освітньої виставки задля досягнення вагомих конкурентних особистісних, професійних і організаційних переваг.

Фасилітація на практиці реалізує принципи гуманізації, особистісної зорієнтованості всієї системи освіти і виявляється у створенні умов, які дозволяють кожному науково-педагогічному працівникові розкрити свій творчий потенціал, увиразнити себе як особистість і професіонал, усвідомити самоцінність та унікальність власного науково-педагогічного досвіду, вмотивують розвиток професіоналізму та прагнення до самоосвіти (Сорочан, 2008).

Із метою забезпечення успішної участі Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» у Міжнародних освітніх виставках та сприяння професійному розвитку науково-педагогічних працівників фахівці відділу наукової роботи університету здійснюють *фасилітативний супровід із таких актуальних проблем*:

1) ознайомлення експонентів, учасників конкурсної та конгресної складової програми виставки з теорією і практикою міжнародної виставкової діяльності в галузі освіти і науки;

2) здійснення порівняльного аналізу, узагальнення та систематизації передового вітчизняного й зарубіжного досвіду організації наукових і освітніх виставок різного статусу (міжнародних, всеукраїнських, регіональних);

3) виявлення специфічних особливостей індивідуальних і колективних форм участі у виставках різного статусу;

4) відпрацювання категоріального апарату виставкової діяльності в галузі освіти і науки (освітня виставка, міжнародна освітня виставка, виставковий простір, виставкова діяльність, виставковий інструментарій, виставкова технологія, виставкова культура, експонент, відвідувач, експонат, конкурсна, конгресна, експозиційна складова програми виставки та ін.);

5) опрацювання вимог організаторів міжнародної

освітньої виставки до індивідуальних і колективних форм участі експонентів (наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників та ін.) у заходах різного формату (експозиційних, конкурсних, конгресних), представлених на виставці;

6) підготовка документів для індивідуальної і колективної участі експонентів (наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників та ін.) у заходах різного формату (експозиційних, конкурсних, конгресних) міжнародної освітньої виставки відповідно до вимог організаторів за номінаціями;

7) підготовка учасниками виставки (експонентами, конкурсантами) наукової, виробничо-практичної, навчальної, довідкової продукції, готової до впровадження (оприлюднення, розповсюдження, використання) на теренах України й зарубіжжя;

8) ознайомлення науково-педагогічних працівників із ефективними формами представлення експонентами міжнародної освітньої виставки наукової, виробничо-практичної, навчальної, довідкової продукції, готової до впровадження, науково-педагогічний спільноті України й зарубіжжя;

9) аналіз ефективності індивідуальної і колективної участі науково-педагогічних працівників університету в заходах різного формату (експозиційних, конкурсних, конгресних), представлених на виставках різного статусу;

10) урахування в календарі проведення подій університету визначеної організаторами періодичності проведення Міжнародних освітніх виставок (чотири виставки на рік) із метою включення заходів до плану роботи закладу вищої освіти, планомірної участі у виставках структурних підрозділів, педагогічних і науково-педагогічних працівників закладу відповідно до планів роботи кафедр та індивідуальних планів роботи.

Результати цілеспрямованих спостережень, інтерв'ювання, узагальнення досвіду роботи дають підстави зробити висновки, що для ефективної участі науково-педагогічних працівників у Міжнародних освітніх виставках особливої ваги набуває об'єктивно та суб'єктивно значуща необхідність досконалого оволодіння ними інноваційною, інформаційно-комунікативною, проектувальною та рефлексивною діяльністю.

Фахівці відділу наукової роботи Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» в межах своєї компетенції *забезпечують фасилітативний супровід науково-педагогічних працівників за такими напрямками:*

1) представлення інтересів науково-педагогічних працівників університету як учасників виставкової освітньої діяльності (експонентів та відвідувачів);

2) організаційна підтримка учасників виставкової діяльності;

3) допомога в оформленні документів;

4) консалтинг виставкової діяльності;

5) наукове рецензування і моніторинг якості конкурсних виставкових робіт, експозиційних і конгресних заходів.

Якісне здійснення фасилітативного супроводу за

означеними напрямами допомагає науково-педагогічним працівникам університету в повній мірі вирішувати складні й оперативні питання *експозиційного, конкурсного і конгресного* представлення результатів наукової та освітньої діяльності на Міжнародних освітніх виставках.

Із метою підвищення ефективності участі науково-педагогічних працівників Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» в різноманітних заходах у межах освітніх виставок різного статусу (міжнародних, всеукраїнських, регіональних) важливим є формування уявлень про *структурні елементи Міжнародної освітньої виставки*, що включають:

1) *мету Міжнародної освітньої виставки*, яка дає ідеальне уявлення про бажані виставкові результати й дозволяє прогнозувати дії організаторів виставки щодо експонентів та відвідувачів, визначає характер зв'язків і взаємодії суб'єктів виставки, а також дозволяє визначити мету і форми участі науково-педагогічного колективу конкретного закладу освіти у виставці (як співорганізатора, експонента або відвідувача виставки);

2) *продуктивні мотиви організації Міжнародної освітньої виставки*, які розкривають соціально, особистісно й економічно значущі спонукальні причини здійснення виставкової діяльності суб'єктами виставки. Виявлення й усвідомлення провідних мотивів експонентів і відвідувачів дозволяє уточнити характер взаємодії організаторів із учасниками виставки (експонентами і відвідувачами), визначити пріоритетні цілі й конкретні завдання;

3) *засоби Міжнародної освітньої виставки* – необхідний і достатній інструментарій для здійснення виставкової діяльності;

4) *діяльність організаторів, експонентів і відвідувачів Міжнародної освітньої виставки, а саме:*

а) *діяльність організаторів* – рекламно-інформаційна, комплектування складу і реєстрація учасників, формування загальної експозиції, конкурсної, конгресної (науково-практичної) складових виставкової програми, визначення номінацій, організаційний супровід експонентів у заходах різного формату (експозиційних, конкурсних, конгресних), представлених на виставці, монтаж обладнання та ін.; б) *діяльність експонентів* – відбір і підготовка до експонування результатів наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, які можуть бути представлені: *в офіційній продукції* (стандарти, інструкції, нормативні, нормативно-інструктивні видання тощо); *в науковій продукції* (монографії, препринти, збірники наукових праць тощо); *у виробничо-практичній продукції* (практичні посібники, методичні посібники; методичні рекомендації, практичні поради тощо); *у навчальній продукції* (навчальні програми, підручники, навчальні посібники (навчально-методичні, навчальні ноочні посібники, хрестоматії, практикуми, робочі зошити); *у засобах навчання* (навчально-ноочні ігрові посібники; атласи; навчальні карти; відео- та аудіовізуальні засоби навчання; електронні засоби навчального призначення; електронні засоби загаль-

ного призначення тощо); в довідковій продукції (енциклопедії (енциклопедичні словники); мовні, лінгвістичні словники; довідники, каталоги тощо); організація експозиції, презентація результатів роботи на виставкових стендах і полицях, реклама й PR-акції тощо, заходи щодо оперативного вдосконалення експозиційної діяльності (безпосередньо в ході проведення виставки); в) *діяльність відвідувачів* – оглядове знайомство з результатами наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок; науковою, виробничо-практичною, навчальною, довідковою продукцією, освітніми досягненнями; обговорення і експрес-оцінювання експонатів на виставкових стендах і полицях; участь у заходах різного формату (конкурсних і конгресних); пошук, відбір, придбання продукції, необхідної для професійної діяльності; встановлення ділових контактів і налагодження відносин із вітчизняними та закордонними представниками сфери освіти, науки, бізнесу, виробництва; прийняття рішень про інвестування коштів у інноваційні проекти;

5) *результат Міжнародної освітньої виставки*, який знаходиться в фокусі уваги міжнародної громадськості, представників засобів масової інформації, міжнародних, державних, регіональних, міських управлінських структур, а також суб'єктів, оргкомітету, засновників і дирекції виставки;

б) *аналіз і оцінювання результатів Міжнародної освітньої виставки* в офіційному форматі зазвичай здійснюється після її завершення міжнародними державними, регіональними, галузевими управлінськими структурами, оргкомітетом, засновниками і дирекцією виставки, координаторами експозиційної, конкурсної та конгресної складових виставкової програми, модераторами масштабних заходів, конкурсною комісією тощо.

Фасилітативний супровід науково-педагогічних працівників Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» фахівцями відділу наукової роботи враховує *теоретико-емпіричну модель освітньої виставки* (Черник, 2004: 51–52), яка включає комплекс структурних компонентів (експозиційний, конкурсний, конгресний) та динамічних (процесуальних) компонентів (процедурний, управлінський, організаційний), підпорядкованих загальній концепції, меті й завданням виставки:

1. *Структурні компоненти*: а) *експозиційний* – діяльність експонентів і відвідувачів Міжнародної освітньої виставки на виставкових стендах надає можливість оперативного знайомства з досягненнями колег; б) *конкурсний* – діяльність експонентів і відвідувачів Міжнародної освітньої виставки у системі професійних і творчих конкурсів надає можливість офіційного порівняння й визнання педагогічних і управлінських результатів; в) *конгресний* – діяльність експонентів і відвідувачів Міжнародної освітньої виставки в межах науково-практичної програми (конференції, семінари, майстер-класи, круглі столи, вебінари, дискусійні платформи тощо) надає можливість конструктивного обговорення концепцій, актуальних проблем освіти.

2. *Динамічні (процесуальні) компоненти*: а) *процедурний* – пов'язаний із протокольним і процедурним аспектами процесів проведення різних офіційних церемоній (відкриття виставки, нагородження лауреатів, переможців конкурсів тощо), функціонування сервіс-бюро, прес-центру, соціологічної служби, журі конкурсів тощо, а також з іншими процедурами в межах виставкових заходів і подій; б) *управлінський*, що відображує особливості процесу оперативного управління виставкою; в) *організаційний*, який пов'язаний із особливостями процесів взаємодії засновників, співзасновників виставки та органів управління освітою (регіональних, муніципальних), роботи її директорату, організаційного комітету, галузевої ради по виробленню концепції, місії, спрямованості основних конкурсів, загальної програми виставкових дій тощо.

На основі узагальнення й систематизації багаторічного досвіду організації Міжнародних освітніх виставок та участі в них Державного закладу вищої освіти "Університет менеджменту освіти" Національної академії педагогічних наук України, у нашому дослідженні здійснено визначення *етапів, видів організаційно-координаційної діяльності та детального переліку дій процесу фасилітативного супроводу* фахівцями відділу наукової роботи науково-педагогічних працівників (експонентів і відвідувачів) у процесі їх підготовки, участі й аналізу досягнутих результатів у Міжнародних освітніх виставках. *Методична структуризація та алгоритмізація видів організаційно-координаційної діяльності й детальний перелік дій процесу фасилітативного супроводу здійснені за такими етапами*: I – *підготовка науково-педагогічних працівників (експонентів і відвідувачів) до участі в міжнародних освітніх виставках*; II – *безпосередня участь науково-педагогічних працівників (експонентів і відвідувачів) у міжнародних освітніх виставках*; III – *аналіз результатів участі науково-педагогічних працівників (експонентів і відвідувачів) у міжнародних освітніх виставках*. На кожному із визначених етапів розкриємо *види організаційно-координаційної діяльності* фахівців відділу наукової роботи та *детальний перелік дій процесу фасилітативного супроводу* науково-педагогічних працівників:

I етап – підготовка науково-педагогічних працівників (експонентів і відвідувачів) до участі в міжнародних освітніх виставках:

1.1. *Види організаційно-координаційної діяльності фахівців відділу наукової роботи.*

1) бачення виставкової події як щорічно запланованої визначеного циклу (чотири Міжнародні освітні виставки на рік – «Інноватика в сучасній освіті», «Сучасні заклади освіти», «Освіта та кар'єра – День студента», «Освіта та кар'єра»);

2) отримання актуальної інформації про заплановану подію;

3) підготовка проекту розпорядження з визначенням відповідальних відповідно до посадових обов'язків;

4) узгодження розпорядження з керівниками структурних підрозділів університету та доопрацю-

вання відповідно до надходження нових пропозицій та зауважень;

5) збір від структурних підрозділів університету статистичних даних для підготовки форми встановленого зразка з метою участі в конкурсах за тематичними номінаціями для презентації наукових здобутків та отримання нагород і відзнак;

6) своєчасне відправлення заповненої і затвердженої форми до оргкомітету;

7) отримання матеріалів учасників виставкових конкурсів для організації оцінювання розробок (до 200 друкованих робіт на кожну виставку);

8) організація роботи конкурсної комісії для оцінювання та підготовка матеріалів для надання на затвердження результатів до НАПН України;

9) отримання та перевірка інформації, наданої структурними підрозділами, на академічну доброчесність та відповідність конкурсним вимогам, виправлення недоліків (наприклад, технічних помилок, перевірка обґрунтування зв'язку з науковими темами й напрямками роботи, внесення правок у разі виявлених невідповідностей, надання додаткових консультацій із оформлення бібліографії конкурсних праць відповідно до конкурсних вимог тощо);

10) перевірка та відбір наукових праць для участі в конкурсах за номінаціями;

11) узагальнення матеріалів та підготовка супровідних документів учасників конкурсів для подання до НАПН України;

12) перевірка виставкового стенду друкованих праць, який підготує наукова бібліотека університету;

13) збір інформації про заплановані заходи від структурних підрозділів університету (інститутів, кафедр, відділів та ін.), узгодження кількості учасників та організаторів заходів, за необхідності доопрацювання документа відповідно до вимог НАПН України;

14) отримання проєкту програми виставки, остаточне узгодження часу та місця проведення заходів із учасниками виставки (експозиційної, конгресної, конкурсної складових), відправка виправлених матеріалів до НАПН України;

15) розсилка програми виставки та інформації про виставкові заходи структурним підрозділам університету, розміщення анонсів заходів на сайті ДЗВО «УМО»;

16) розсилка запрошень відвідати виставкові заходи університету в межах виставки (програми виставки, інформації про виставку) організаціям-партнерам, закладам післядипломної педагогічної освіти, закладам вищої освіти та ін.;

17) підготовка інформаційних повідомлень (оголошень) про заплановані університетські заходи для розміщення на виставкових локаціях та стенді університету.

1.2. Детальний перелік дій процесу фасилітавного супроводу науково-педагогічних працівників фахівцями відділу наукової роботи:

1) підтримка зв'язку з організаторами виставки та виставковим комітетом;

2) супровід процесу дотримання термінів вико-

нання розпорядження про участь у виставці та контроль якості наданих відомостей від структурних підрозділів університету;

3) проведення консультацій щодо умов участі фахівців у виставках та мотивація науково-педагогічних працівників до участі в експозиційних, конкурсних і конгресних заходах міжнародної освітньої виставки;

4) спілкування з відповідальними особами заявлених заходів щодо внесення уточнень до програми виставки на вимогу НАПН України та оргкомітету міжнародної освітньої виставки;

5) взаємодія з відповідальними особами заявлених заходів із метою координації дій учасників експозиційної, конкурсної та конгресної складових програми міжнародної освітньої виставки та надання технічної допомоги.

Слід зазначити, що *етап підготовки науково-педагогічних працівників (експонентів та відвідувачів) до участі в міжнародних освітніх виставках* є тривалим за часом і таким, що підлягає кількісному вимірюванню результату, який корелює з досвідом організації та участі у виставковій діяльності.

II етап – безпосередня участь науково-педагогічних працівників (експонентів і відвідувачів) у міжнародних освітніх виставках:

2.1. Види організаційно-координаційної діяльності фахівців відділу наукової роботи:

1) координація проведення вантажних робіт із метою транспортування виставкового обладнання та підготовленої експозиції на виставкову локацію;

2) координація розвантаження та доставки виставкового обладнання на визначений поверх будівлі на локацію стенду НАПН України та ДЗВО «УМО»;

3) розгортання виставкового стенду на визначеній локації;

4) знаходження локацій проведення запланованих заходів університету та розміщення інформаційних повідомлень (оголошень) про заходи на локаціях;

5) організація фотосесій на стенді ДЗВО «УМО»;

6) координація функціонування виставкового стенду;

7) організація супроводу учасників університетських заходів до визначених локацій;

8) участь у церемонії нагородження учасників експозиційної, конкурсної, конгресної складових програми виставки;

9) забезпечення зберігання матеріальних цінностей університету під час роботи виставки;

10) передавання матеріальних цінностей стенду під охорону після завершення дня роботи виставки за актом прийому-передачі;

11) щоранкове отримання матеріальних цінностей від охоронців та розгортання презентації;

12) запрошення гостей (відвідувачів) виставки до участі у заходах;

13) контроль забезпечення технічної підтримки проведення заходів на локаціях, координація дій працівників підрозділів університету із представниками виставкового комітету;

14) згортання виставкового стенду, замовлення

транспорту, контроль завантаження й повернення матеріальних цінностей на територію університету.

2.2. Детальний перелік дій процесу фасилітативного супроводу науково-педагогічних працівників фахівцями відділу наукової роботи:

1) підтримка зв'язку експонентів і відвідувачів із організаторами виставки та виставковим комітетом;

2) сприяння налагодженню ділової атмосфери, інформаційна підтримка у знаходженні експонентами і відвідувачами виставки локацій проведення запланованих заходів університету, уточнення інформації про заходи на локаціях;

3) надання консультативної допомоги щодо технічного супроводу фахівців для якісного проведення заходу;

4) координація дотримання регламенту заходів (час початку і закінчення заходів, регламент доповідей і відповідей на запитання тощо);

5) сприяння обміну контактними даними, фотографуванню, налагодженню ділових стосунків та отриманню від учасників виставкових заходів зворотних відомостей (світлин, відгуків, вражень про експозиційну, конкурсну та конгресну складові виставки тощо);

6) спілкування з відповідальними особами заявлених заходів із метою координації дій учасників експозиційної, конкурсної та конгресної складових програми міжнародної освітньої виставки, оперативне інформування про внесення уточнень та змін оргкомітетом міжнародної освітньої виставки, надання технічної допомоги, попередження конфліктних ситуацій.

Слід зазначити, що на *етані безпосередньої участі науково-педагогічних працівників (експонентів і відвідувачів) у міжнародних освітніх виставках* важливою є професійна компетентність, чітка координація дій у злагодженій командній співпраці, цілеспрямована взаємодія з цільовою аудиторією (наприклад, попереднє ознайомлення з умовами виставки, приміщенням, технічним забезпеченням гарантує й підвищує якість презентації матеріалів; сугестія організаторів заходу, експонентів і відвідувачів виставки - зацікавлених споживачів освітніх послуг). Взаємний інтерес і розподілена відповідальність всіх учасників, обмежена рамками часу проведення заходу (від 45 хв до 2-х годин), в кульмінаційний період і період завершення супроводжуються обміном контактами і отриманням зворотного зв'язку, який буде короткостроковим у день проведення виставкового заходу і може бути продовженим спілкуванням (налагодженим співробітництвом) у майбутньому (післядії) засобами електронного зв'язку і формуванням творчих колективів, що працюють над вирішенням спільної актуальної наукової проблеми.

III етап – аналіз результатів участі науково-педагогічних працівників (експонентів і відвідувачів) у міжнародних освітніх виставках:

3.1. Види організаційно-координаційної діяльності фахівців відділу наукової роботи:

1) підготовка загального звіту закладу вищої освіти про участь у конкурсній, конгресній та експозиційній діяльності на міжнародній освітній виставці;

2) розміщення результатів конкурсної, конгресної та експозиційної діяльності учасників і відвідувачів міжнародної освітньої виставки (звіту, світлин заходів, нагород, сертифікатів, пост-релізу, відгуків) на офіційному сайті університету, подання інформації на офіційний сайт НАПН України, оприлюднення популярної інформації у соціальних мережах (наприклад, у фейсбуці);

3) отримання нагород від оргкомітету міжнародної освітньої виставки та організації вручення відзнак переможцям конкурсів, сертифікатів експонентам, модераторам і спікерам заходів;

4) замовлення довідки НАПН України про нагороду для автора розробки та формування звітності.

Слід зазначити, що на *етані аналізу результатів участі науково-педагогічних працівників (експонентів та відвідувачів) у міжнародних освітніх виставках* результатом є підведення підсумків виставкових конкурсів за визначеними номінаціями, а також отримання Гран-прі лідера в певній галузі. Важливо здійснити системну обробку результатів участі закладу вищої освіти в експозиційній, конкурсній і конгресній складових програми Міжнародної освітньої виставки, обговорити колективні та індивідуальні здобутки науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти на виставці у робочих колективах, закріпити рішення членів кафедри у протоколі засідання кафедри, визначити пріоритети подальшої участі закладу вищої освіти у виставках та перспективи професійного розвитку науково-педагогічних працівників, здійснити презентацію здобутих результатів на сайті університету, сайті НАПН України, у засобах масової інформації.

3.3. Детальний перелік дій процесу фасилітативного супроводу науково-педагогічних працівників фахівцями відділу наукової роботи:

1) підтримка зв'язку з організаторами виставки та виставковим комітетом;

2) консультативна допомога щодо структури і термінів подання підрозділами університету звітів (пост-релізів, світлин, відгуків, статей у ЗМІ тощо) про участь у конкурсній, конгресній та експозиційній діяльності на міжнародній освітній виставці;

3) супровід процесу дотримання термінів подання звітів та контроль якості наданої інформації від структурних підрозділів;

4) надання консультацій щодо порядку отримання нагород від оргкомітету міжнародної освітньої виставки та вручення відзнак переможцям, сертифікатів експонентам, модераторам і спікерам заходів;

5) спілкування з відповідальними особами заявлених заходів із метою внесення уточнень до загального звіту університету про участь в експозиційних, конкурсних і конгресних заходах виставки, налагодження довготривалих ділових стосунків, укладання договорів про співпрацю.

Таким чином, проведено дослідження підтвердило, що фасилітативний супровід із метою ефективного розв'язання проблем підготовки і участі науково-педагогічних працівників у міжнародних освітніх виставках та сприяння їх професійному розвитку

необхідно здійснювати відповідно до методичного структурування фасилітативних дій за визначеними етапами згідно з видами організаційно-координаційної діяльності фахівців відділу наукової роботи.

Аналіз програм, каталогів, досвіду проведення Міжнародних освітніх виставок дозволяє зробити висновок, що організатори і експоненти впродовж багаторічного періоду проведення в Україні таких їх різновидів, як «Інноватика в сучасній освіті», «Сучасні заклади освіти», «Освіта та кар'єра – День студента», «Освіта та кар'єра», презентували науково-педагогічній спільноті та стейкхолдерам велику кількість різноманітних заходів, які для науково-педагогічних і педагогічних працівників стали одночасно професійним викликом і доброю традицією, як складовою академічної культури. Важливим для мо-

тивації та стимулювання процесу професійного розвитку науково-педагогічних працівників є те, що до цих конкурсних, конгресних та експозиційних заходів можна підготуватися заздалегідь, щоб гідно представити цінні індивідуальні надбання фахівців та командні здобутки творчих колективів закладу вищої освіти.

У процесі проведення дослідження нами здійснено порівняльний аналіз динаміки розвитку виставкової освітньої діяльності на теренах України за останні п'ять років (2016 – 2020 рр.), зокрема представлено кількість запланованих і проведених заходів у межах таких Міжнародних освітніх виставок, як «Інноватика в сучасній освіті», «Сучасні заклади освіти», «Освіта та кар'єра – День студента», «Освіта та кар'єра» (рис. 1).

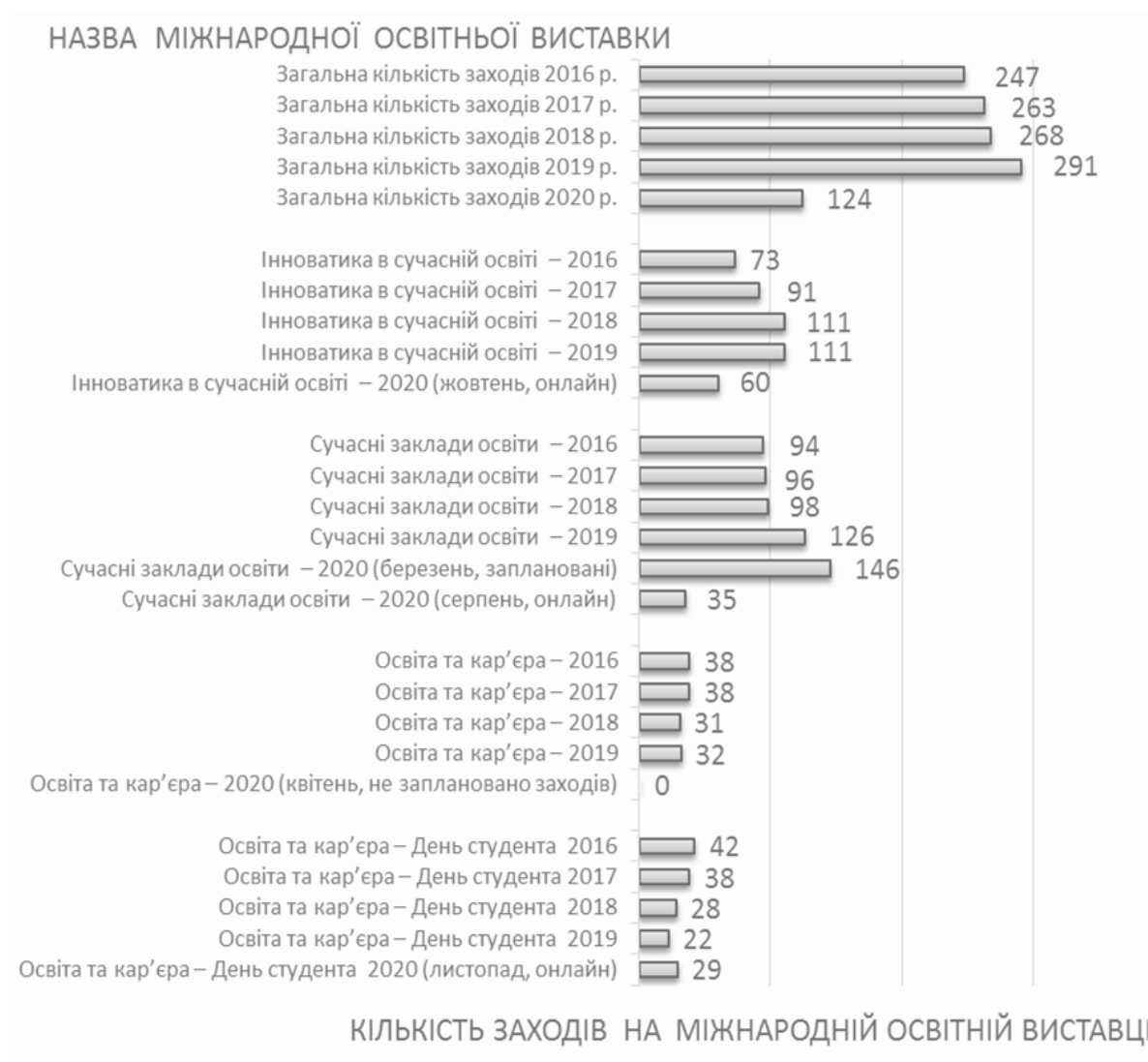

Рис. 1. Статистика кількості запланованих і проведених заходів у межах Міжнародної освітньої виставкової діяльності в Україні у 2016-2020 рр.

Аналіз досвіду роботи закладів освіти в сучасних складних умовах засвідчує, що цивілізаційні виклики, які постали перед науково-педагогічною спільнотою у зв'язку із пандемією коронавірусу (COVID-19), акту-

алізували перед суб'єктами освітнього процесу складні завдання, пов'язані з прискоренням процесу переформатування змісту й форм освітньої діяльності у всіх країнах світу на всіх рівнях із офлайн в онлайн

формат. Результати аналізу статистичних даних, відображених на рис. 1, свідчать, що динаміка запланованих заходів у межах Міжнародної освітньої виставки «Сучасні заклади освіти – 2020» (березень 2020 р.) за останні п'ять років стрімко зростала й передбачала проведення у 2020 р. найбільшої їх кількості, а саме: 146 конгресних заходів виставки. Уведення загальнодержавних жорстких карантинних заходів напередодні відкриття цієї Міжнародної освітньої виставки внесло істотні корективи у плани освітянської спільноти та споживачів освітніх послуг. Так, із метою збереження життя і здоров'я людей та запобігання стрімкому розповсюдженню коронавірусу, у березні 2020 р. було затверджено жорсткі протиепідемічні заходи та введено карантин у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19). В умовах екстреного запровадження локдауну в Україні, на жаль, робота Міжнародної спеціалізованої виставки «Сучасні заклади освіти – 2020» була зупинена, хоча її планомірна організація здійснювалась заздалегідь, науково-педагогічні й педагогічні колективи закладів освіти готові були презентувати творчі здобутки, результати наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок, що підтверджує насичена конгресна, конкурсна й експозиційна

програма виставки.

У ситуації загальнодержавного локдауну спостерігалось тимчасове призупинення Міжнародної освітньої виставкової діяльності, внесення коректив у графік проведення виставкових заходів, зміна локацій та формату проведення виставок. При цьому, високий рівень професійного розвитку науково-педагогічних працівників Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти», готовність їх до інноваційної діяльності з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та належний фасилітативний супровід фахівцями відділу наукової роботи науково-педагогічних працівників (експонентів і відвідувачів) на етапах підготовки, участі й аналізу досягнутих результатів у Міжнародних освітніх виставках у ситуаціях непередбачуваності, зумовлених карантинними обмеженнями, продемонстрували стабільність у діяльності закладу, успішне проведення всіх запланованих виставкових конгресних заходів, збереження та зростання абсолютного показника й долі участі науково-педагогічних працівників університету разом із представниками структурних підрозділів Національної академії педагогічних наук України у Міжнародній освітній виставковій діяльності в складних умовах пандемії (рис. 2).

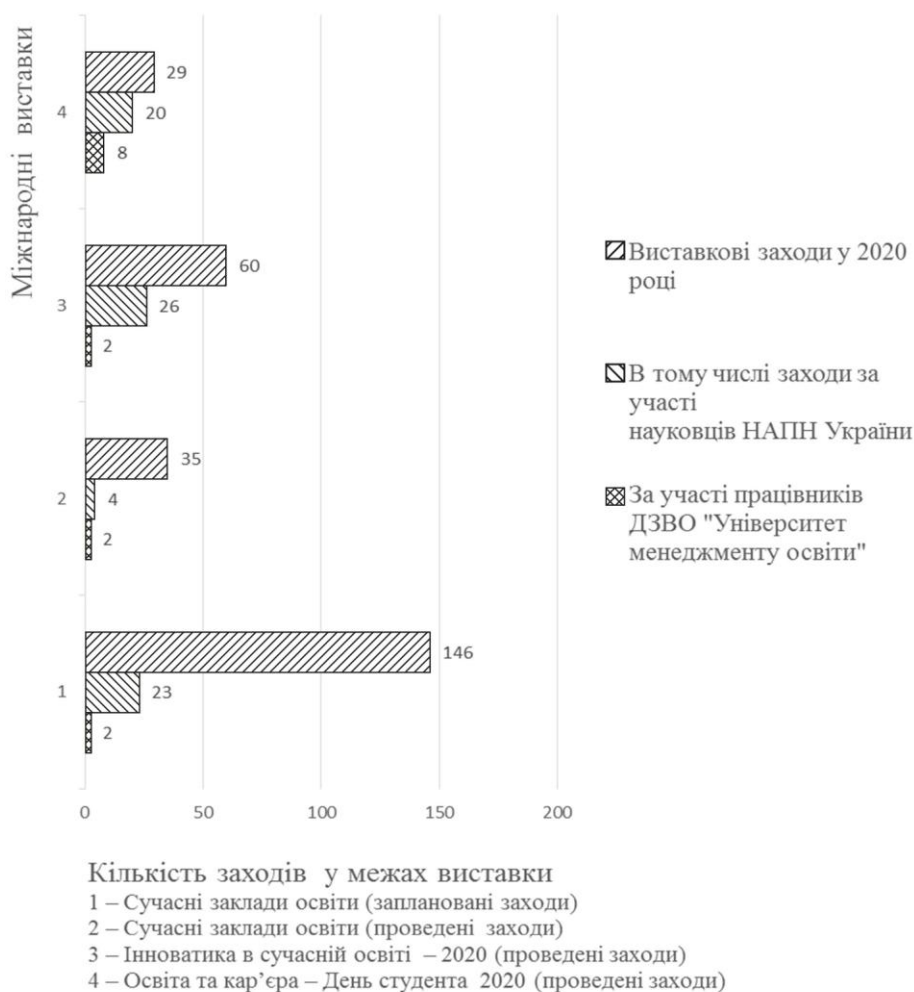

Рис. 2. Кількість запланованих і проведених конгресних заходів на Міжнародних освітніх виставках у 2020 р.

У процесі проведення дослідження нами зроблено акцент на зміну в 2020 році формату проведення виставок із офлайн на онлайн, зумовлену пандемією коронавірусної хвороби (COVID-19) та локдауном (жорсткими карантинними обмеженнями), й істотне зростання активності наукових, науково-педагогічних працівників до участі як спікерів і відвідувачів виставкових заходів у онлайн форматі при відповідному рівні готовності до інноваційної та інформаційно-комунікаційної діяльності. Так, аналіз розгортання Міжнародної освітньої виставкової діяльності в умовах карантинних обмежень засвідчує, що на період уведення і продовження терміну локдауну в 2020 рр. організатори Міжнародних освітніх виставок здійснили переведення виставкової діяльності в онлайн формат, істотно розбудували сайти виставок і наповнили їх актуальною змістовною інформацією для учасників експозиційної, конкурсної та конгресної складових програм виставок, а також для відвідувачів віртуального Міжнародного освітнього виставкового простору.

Наприклад, в умовах продовження терміну дії карантинних заходів до червня 2020 року XXXV Міжнародна спеціалізована виставка «Освіта та кар'єра

– День студента 2020» (квітень 2020 р.) також не відбулася в офлайн форматі, а тому не були представлені науково-педагогічній спільноті чисельні заплановані академічні заходи. Виставка фактично стала онлайн-візитівкою лише закордонних закладів освіти в Україні на офіційному сайті Міжнародної освітньої виставки (<https://osvitaexpo.com.ua/>). Адаптуючись до складних умов, організатори й учасники виставки розгорнули стендові презентації на локаціях у віртуальному форматі. Такий підхід відкрив нові можливості для активної участі вітчизняних і закордонних закладів освіти у віртуальному виставковому просторі. Це відобразило готовність науково-педагогічної спільноти зарубіжних і вітчизняних закладів освіти відповісти на складні глобальні виклики і здійснювати інноваційну діяльність навіть в умовах пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19) та презентувати її результати у Міжнародному освітньому виставковому просторі (рис. 3). Зокрема, інформаційні матеріали закладів освіти, які є учасниками Міжнародної освітньої виставки, демонструються шляхом переходу із сайту виставки на інформацію, що розміщена на сторінці закладу в ютуб-каналі та зберігається за допомогою хмарних технологій.

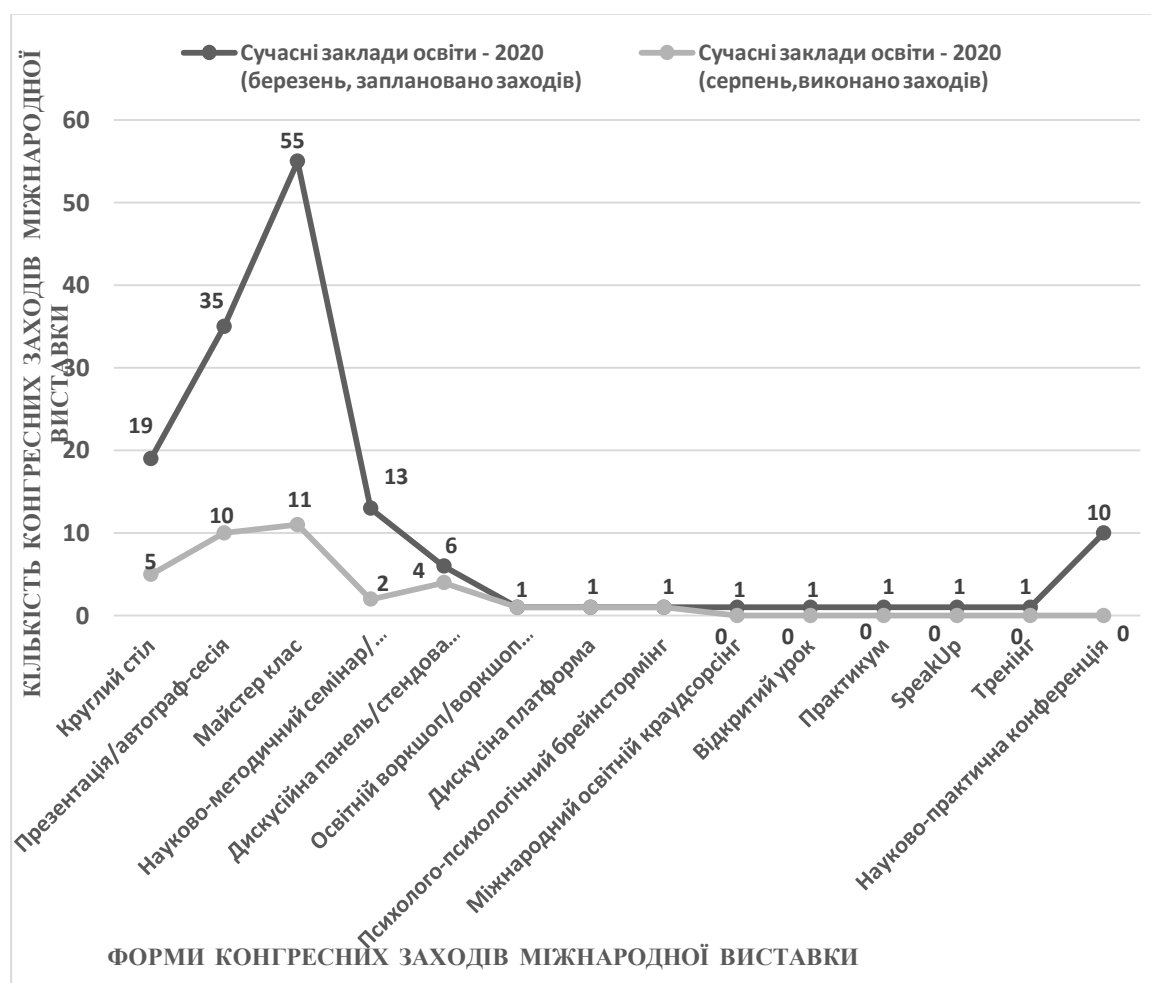

Рис. 3. Порівняльний аналіз виконання запланованих заходів на Міжнародній освітній виставці «Сучасні заклади освіти» (березень, серпень 2020 р.)

Саме такий варіант іміджевої презентації був гарантований для закладу освіти, зокрема, Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти», завдяки виконанню покрокової інструкції організаторів виставки, викладеної в анкеті (режим доступу: <https://osvitaexpo.com.ua/anketa>), її детальному опрацюванню, чіткій організаційно-координаційній діяльності та процесу фасилітативного супроводу науково-педагогічних працівників фахівцями відділу наукової роботи університету. Вагомі результати участі ДЗВО «УМО» в експозиційній, конгресній та конкурсній складових Міжнародної освітньої виставки підтверджують високий рівень професійного розвитку науково-педагогічних працівників та злагодженої колективної взаємодії фахівців, що істотно підвищує конкурентоспроможність університету.

Оскільки виникає об'єктивна необхідність в узагальненні, систематизації та класифікації надзвичайно великої кількості різноманітних виставкових заходів, ми здійснили класифікацію типів заходів у межах конгресної, конкурсної та експозиційної складових Міжнародної освітньої виставки, що об'єднуються в

такі блоки:

I блок – Заходи Міжнародної освітньої виставки у межах конгресної складової – включають різні типи масових наукових і освітніх заходів, а саме: 1) науково-практичні конференції; 2) вебінари; 3) тренінги; 4) круглі столи; 5) презентації, автограф-сесії; 6) майстер класи; 7) педагогічні майстерні; 8) семінари (науково-методичні, науково-практичні (семінари-практикуми)); 9) педагогічний коучинг; 10) експертні колегіуми; 11) експертні дискусії; 12) педагогічні дискурси; 13) дискусійні панелі (стендові, панельні дискусії); 14) дискусійні платформи; 15) громадянські платформи; 16) форуми соціального партнерства; 17) освітній нетворкінг; 18) освітні воркшопи (практичні, психологічні); 19) психолого-педагогічний брейнстормінг; 20) міжнародний освітній краудсорсінг; 21) відкриті уроки; 22) практикуми; 23) SpeakUp; 24) колоквиуми; 25) студії (презентаційні, педагогічні, відкриті педагогічні, OpenStudio); 26) коворкінг; 27) Арт-Room; 28) інтелект-ігри; 29) організаційно-діяльнісні ігри; 30) печатки тощо (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл форм проведення заходів конгресної складової за специфікацією Міжнародних освітніх виставок (2016 – 2020 рр.)

Форма проведення заходу	Назва міжнародної освітньої виставки, рік проведення																				Всього
	Інноватика в сучасній освіті					Сучасні заклади освіти					Освіта та кар'єра					Освіта та кар'єра – День студента					
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	
Круглий стіл	19	17	12	16	10	18	11	25	13	5	5	5	6	4		9	5	4	3	4	191
Презентація/презентаційна панель/автограф-сесія	24	21	33	25	12	33	18	24	30	10	12	12	14	12		15	21	6	7	4	333
Майстер клас	16	27	32	41	11	15	32	27	46	11	10	10	2	6		10		10	3	2	311
Науково-практична конференція	3	5	12	8	6	10	7	5	12		10	10	9					1	1	1	100
Науково-методичний семінар/науково-практичний/семінар-практикум	6	10	11	9	13	12	22	15	13	2				8		8	10	7	6	8	160
Вебінар					4															3	7
Тренінг				4		4								1					2		11
Печатка				1																	1

Форма проведення заходу	Назва міжнародної освітньої виставки, рік проведення																				Всього
	Інноватика в сучасній освіті					Сучасні заклади освіти					Освіта та кар'єра					Освіта та кар'єра – День студента					
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	
Педагогічна майстерня/ студія		3					1													2	6
Педагогічний коучинг		1	3	1	3		2	1													11
Експертний колегіум				1																	1
Експертна дискусія		1	1	1			1		2												6
Дискусійна панель/ стендова/ панельна дискусія	2	3		2			1		6	4	1	1			1						21
Освітній нетворкінг			4	1					2								1				8
Освітній воркшоп/ практичний/ психологічний	1	1	1	1			1	1		1											7
Дискусійна платформа										1										1	2
Психолого-педагогічний брейн-стормінг										1											1
Міжнародний освітній краудсорсінг					0																0
Відкритий урок	1																				1
Практикум SpeakUp						1														1	2
Колоквіум					0																0
Презентаційна студія									1												1
Відкрита педагогічна студія/ OpenStudio					1																1
Коворкінг			1																		1

Форма проведення заходу	Назва міжнародної освітньої виставки, рік проведення																				Всього
	Інноватика в сучасній освіті					Сучасні заклади освіти					Освіта та кар'єра					Освіта та кар'єра – День студента					
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	
Громадянська платформа			1																		1
Арт-Room		1																			1
Інтелект-гра		1																			1
Форум соціального партнерства																	1				1
Організаційно-діяльнісна гра						1															1
Педагогічний дискурс	1																				1
Лекція																			1		1
День відкритих дверей/ знайомство																				2	2
Всього заходів	73	91	111	111	60	94	96	98	126	35	38	38	31	32	0	42	38	28	22	29	1193

II блок – Заходи Міжнародної освітньої виставки у межах експозиційної складової – включають різні типи експозиціонування процесу і результатів професійної діяльності, а саме: 1) персональні іміджеві експозиції професійної діяльності закладів освіти різних типів (наприклад, закладу вищої освіти, закладу професійної (професійно-технічної) освіти, закладу фахової передвищої освіти, закладу загальної середньої освіти, закладу позашкільної освіти, закладу дошкільної освіти та ін.);

2) колективні експозиції закладів освіти під патронатом об'єднаних територіальних громад;

3) узагальнюючі іміджеві експозиції професійної діяльності управлінь освіти і закладів освіти (вони об'єднують експозиції закладів освіти міста, регіону під патронатом управління освіти);

4) узагальнюючі регіональні іміджеві експозиції професійної діяльності закладів освіти під патронатом обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти;

5) експозиції професійної діяльності видавництва державної та приватної форми власності (наприклад, освітніх);

6) експозиції професійної діяльності представників бізнес-структур, що є виробниками продукції для

системи освіти (наприклад, розробників антиплагіатних програм, виробників інтерактивних дощок, розробників сайтів тощо).

III блок – Заходи Міжнародної освітньої виставки у межах конкурсної складової – включають різні типи професійних конкурсів, а саме:

1) конкурс на отримання почесного звання і почесної нагороди «Національне визнання наукових досягнень» у номінаціях: «Монографія», «Підручник або навчальний комплект для учнів, студентів», «Науково-методична розробка для вчителів, викладачів», «Інноваційний проект, педагогічна технологія»;

2) конкурс друкованих праць та електронних ресурсів (із врученням переможцям Гран-прі, золотих, срібних і бронзових медалей) за такими тематичними номінаціями у різні роки:

– інноваційна діяльність закладів освіти – ресурс забезпечення якості освіти; інновації в формуванні та розвитку педагогічної майстерності в умовах вимог Нової української школи; психологічний супровід освітніх реформ; конкурентоздатний фахівець – сучасна стратегія закладу професійної (професійно-технічної) освіти; упровадження інноваційних підходів, методів і форм при викладанні предметів природничо-математичного циклу; мультидисциплінарний

підхід до вирішення проблем сучасної освіти; розробка та впровадження інноваційних засобів навчання, проєктів, програм і рішень у закладах освіти;

– міжнародне співробітництво як важливий фактор конкурентоспроможності української освітньої системи; компетентнісний підхід – основа якості змісту освіти; дуальна форма здобуття освіти як дієвий механізм підвищення якості підготовки фахівців; організаційні, педагогічні й методичні засади побудови престижної та сучасної професійної освіти; комплексна підтримка дитини з особливими потребами як умова успішної реалізації інклюзивної освітньої політики; упровадження внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності і якості освіти у закладі загальної середньої освіти; підвищення професійної компетентності педагогічних працівників в контексті STEM-освіти; упровадження інформаційно-цифрових систем і технологій у навчальній, дослідницькій та інноваційній діяльності закладів освіти;

– видання підручників та навчальних посібників нового покоління; інноваційний розвиток освіти та сучасні педагогічні технології; міжнародне співробітництво в галузі освіти і науки; науково-дослідна діяльність закладу вищої освіти; інклюзивна освіта: рівні права – рівні можливості; інтеграція вітчизняної науки і освіти у міжнародний простір; профорієнтаційна робота серед молоді; розвиток матеріально-технічної бази закладу освіти; компетентнісний підхід в освітній діяльності вищої школи; краший дизайн офіційного сайту закладу вищої освіти; досягнення у працевлаштуванні випускників закладу вищої освіти; розвиток студентського самоврядування у закладі вищої освіти; інформаційні IT-технології у закладі вищої освіти; діяльність закладу професійно-технічної освіти з підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників; ефективність науково-дослідної діяльності закладу вищої освіти; розвиток студентської науково-дослідної роботи; підготовка випускників закладів загальної середньої освіти до навчання у закладі вищої освіти; упровадження сучасних засобів навчання, проєктів, програм і технологій для вдосконалення та підвищення ефективності освітнього процесу; впровадження та розвиток енергоефективних проєктів і технологій; інноваційна діяльність з упровадження організаційно-педагогічних процесів у закладах вищої освіти; створення освітнього середовища для забезпечення умов професійної орієнтації молоді; розроблення та впровадження STEM-освіти у закладі вищої освіти; правозахисна та правопросвітня діяльність закладу вищої освіти;

– створення та впровадження системи моніторингу якості освіти й освітньої діяльності в закладах вищої освіти; інтеграція ресурсів Державного стандарту та інноваційних практик у процесі реалізації наскрізних змістових ліній в освітньому середовищі; сучасний вектор розвитку інклюзивної освіти в Україні; розвиток професійної компетентності педагогічних працівників у системі неперервної освіти; STEM-навчання як освітній ресурс XXI століття; упровадження інноваційних освітніх і виробничих технологій – ефективний засіб підвищення якості підготовки

кваліфікованих кадрів; соціалізація особистості в умовах сучасних викликів; формування інформаційно-цифрової компетентності як важливої складової розвитку інноваційної особистості;

3) конкурс на отримання почесного звання і почесної нагороди Лауреат національного виставкового конкурсу «Видатні науково-практичні досягнення в освіті» у номінації «Електронний освітній ресурс»;

4) конкурс на отримання почесного звання і почесної нагороди «Лідер інновацій в освіті» в номінації «Якість освіти» для закладів вищої, післядипломної і професійної (професійно-технічної) освіти за такими напрямками: а) *напрями конкурсної роботи для закладів вищої освіти*: упровадження інновацій щодо вдосконалення системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності і якості вищої освіти; б) *напрями конкурсної роботи для закладів післядипломної освіти*: упровадження інновацій щодо вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти; в) *напрями конкурсної роботи для закладів професійної (професійно-технічної) освіти*: упровадження інновацій в організації змісту освіти, методах і формах освітньої діяльності;

5) *вручення сертифікату «Якість наукових публікацій»* за показниками рейтингу міжнародної наукометричної бази даних Scopus;

6) *рейтинговий виставковий конкурс* для закладів вищої і професійної (професійно-технічної) освіти: а) *для закладів вищої освіти* за групами ранжування відповідно до ідентифікаційної класифікації: «Класичні», «Технічні», «Технологічні, будівництва, транспорту», «Педагогічні, гуманітарні, фізичного виховання та спорту», «Медичні», «Аграрні», «Економіки, фінансів, управління, підприємництва», «Права, правоохоронної діяльності, цивільного захисту, безпеки життєдіяльності», «Військові», «Приватні»; б) *для закладів професійної (професійно-технічної) освіти* за групами ранжування за галузевим спрямуванням: «Сфера послуг», «Агропромисловий комплекс», «Промисловість», «Будівництво», «Транспорт і зв'язок»;

7) *нагородження переможців рейтингового виставкового конкурсу Гран-прі «Лідер вищої освіти», «Лідер післядипломної освіти», «Лідер міжнародної діяльності», «Лідер наукової та науково-технічної діяльності», «Лідер професійної (професійно-технічної) освіти».*

Слід зазначити, що з метою професійного розвитку наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників конкурсна складова програм Міжнародних освітніх виставок передбачає участь колективів закладів освіти у професійних конкурсах, визначених організаційним комітетом номінаціях, а також отримання почесних звань і почесних нагород із врученням переможцям гран-прі, золотих, срібних і бронзових медальє, дипломів і сертифікатів учасників виставки. Конкурсні роботи презентуються на стенді закладу-учасника виставки. Нагородження переможців конкурсів відбувається під час проведення виставки в концертному залі. Інформація про переможців розміщується на офіційному сайті виставки, а також у

ЗМІ (наприклад, у Всеукраїнському громадсько-політичному тижневику «Освіта»).

Із метою професійного розвитку й підвищення ефективності участі науково-педагогічних працівників у Міжнародних освітніх виставках у закладі вищої освіти важливо здійснювати ведення *єдиної інформаційної бази виставкової освітньої діяльності* з детальною інформацією щодо проведених заходів у межах експозиційної, конкурсної та конгресної складових програми виставки, зокрема: 1) інформацією про реєстр щорічних виставкових заходів від ЗВО в межах виставки; 2) інформацією про організаторів заходів від ЗВО та інших установ і організацій; 3) інформацією про результативність проведених заходів (нагороди, сертифікати тощо); 4) інформацією про статистичні дані, результати моніторингу, оцінювання якості проведених заходів у структурних підрозділах ЗВО (відділах, кафедрах).

Висновки

Успішна іміджева презентація діяльності закладу вищої освіти на Міжнародних освітніх виставках залежить від злагодженої індивідуальної і колективної (командної) роботи науково-педагогічних працівників на етапах підготовки, безпосередньої участі та аналізу результатів виставки.

Своєчасна цілеспрямована кваліфікована *організаційно-координаційна діяльність* і *фасилітативний супровід* науково-педагогічних працівників із боку *фахівців наукових підрозділів та адміністрації* закла-

ду вищої освіти істотно підвищує результативність участі у конкурсних, конгресних та експозиційних заходах у межах Міжнародних освітніх виставок задля досягнення вагомих конкурентних персональних і організаційних (корпоративних) переваг у світовому науково-освітньому просторі, забезпечення професійного розвитку науково-педагогічних працівників, захисту прав інтелектуальної власності, систематичного впровадження (оприлюднення, розповсюдження і використання) наукових та науково-технічних (прикладних) результатів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, розширення доступу до інновацій, технологій і спільних проєктів, зміцнення взаємовигідних ділових міжрегіональних і міжнародних зв'язків, отримання фахового визнання творчих здобутків науково-педагогічною спільнотою та стейкхолдерами.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у глибокому науково-методологічному осмисленні практики міжнародної освітньої виставкової діяльності, науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці технології професійного розвитку науково-педагогічних працівників засобами міжнародної виставкової діяльності. Подальші дослідження передовсім плануємо спрямувати на розробку *технології фасилітативного супроводу професійного розвитку науково-педагогічних працівників* закладів вищої освіти як експонентів і відвідувачів міжнародних освітніх виставок.

Література

1. Антоненко І. Я., Дупляк Т. П. Виставкова діяльність в Україні: стан, проблеми та шляхи їх розв'язання. *Економічний часопис XXI*. 2013. №11-12(1). С. 74–78.

2. Антоноук Я. М., Шиндировський І. М. Організація виставкової діяльності : навч. посіб. Львів. комерц. акад. Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2015. 327 с.

3. Бойчук І. В. Особливості комунікаційних складових виставково-ярмаркової діяльності. *Економіка і управління підприємствами*. 2018. Випуск III (71). С. 101–107.

4. Вища освіта України в контексті цивілізаційних змін та викликів: стан, проблеми, перспективи розвитку : [кол. моногр.]. [Калінічева Г. І. (кер. авт. кол., наук. ред.), Заліток Л. М., Любовець О. М. та ін.; за заг. ред. Г. І. Калінічевої; ЗВО «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая». Київ: Фенікс. 400 с.

5. Державний вищий навчальний заклад «Університет менеджменту освіти»: 65 років успіху!: Інформ. вид. до 65-ї річниці від дня створення. За заг. ред. М. О. Кириченка, В. В. Олійника, О. М. Отич; уклад.: О. М. Отич, І. Г. Отамась. Київ: ЮСТОН, 2018. 84 с.

6. Експериментальна діяльність державного вищого навчального закладу «Університет менеджменту освіти» НАПН України : довід. вид. За заг. ред. О. М. Отич; упоряд.: О. М. Отич, О. А. Остряньська; НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». Київ:

ЮСТОН, 2019. 45с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/716769/> (дата звернення: 10.10.2020).

7. Колесніков Б. П., Падашуля О. І. Виставкова діяльність в умовах європейської економічної інтеграції України : монографія. Донец. держ. ун-т упр., Дніпропетр. нац. ун-т. Донецьк, 2008. 101 с.

8. Остряньська О. А. Використання педагогічного потенціалу книжкових виставок у процесі професійного розвитку майбутнього вчителя початкової школи. *Початкова школа*. 2011. № 8 (506). С. 55–59.

9. Пекар В. О. Основи виставкової діяльності : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. ВНЗ «Ін-т реклами»; Вища школа виставкового менеджменту. Київ: Євроіндекс, 2009. 348 с.

10. Райс О. І. Фасилітація як метод інтерактивного навчання. *Психологія, соціологія і педагогіка*. 2014. № 7. URL: <http://psychology.snauka.ru/2014/07/3317> (дата звернення: 10.10.2020).

11. Сорочан Тамара. Професійна діяльність андрагогів: сучасний погляд. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2008. №4. С. 27–32.

12. Ткаченко Т. І., Дупляк Т. П. Виставковий бізнес: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. 244 с.

13. Фасилітація і тренінг на курсах духовно-морального спрямування: навчально-методичний посібник. Яковенко І. О., Єрьоміна Л. С., Жейнова С. С., за заг. ред. Л. Ю. Москальової. Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2018. 111 с.

14. Черник Б. П. Освітня виставка як фактор інновацій. *Сибірський педагогічний журнал*. 2004. № 2.

C. 44–64.

15. Черник Б. П. Парадигма формування виставкової культури в системі загальної освіти. *Філософія освіти*. 2003. № 6. С. 218–225.

16. Черній А. Л. Професійний розвиток педагога: досвід, співпраця, пріоритети на шляху до Нової української школи. *Післядипломна освіта в Україні*. 2018. № 2. С. 40–43.

References

1. Antonenko, I. Ya., & Dupliak, T. P. (2013). Vystavkova diialnist v Ukraini: stan, problemy ta shliakhy yikh rozv'iazannia [Exhibition activity in Ukraine: state, problems and ways of their solution]. *Economic Journal XXI, 11-12(1)*, 74–78 [in Ukrainian].

2. Antoniuk, Ya. M., & Shyndyrovskiy, I. M. (2015). *Orhanizatsiia vystavkovoї diialnosti [Organization of exhibition activities]*. Lviv: Lviv Commercial Academy Publishing House [in Ukrainian].

3. Boichuk, I. V. (2018). Osoblyvosti komunikatsiinykh skladovykh vystavkovo-yarmarkovoї diialnosti [Features of communication components of exhibition and fair activities]. *Economics and enterprise management, III (71)*, 101–107 [in Ukrainian].

4. Kalinicheva, H. I., & Zalizok, L. M., Liubovets, O. M. (2020). *Vyshcha osvita Ukrainy v konteksti tsyvilizatsiinykh zmin ta vyklykiv: stan, problemy, perspektyvy rozvytku [Higher education in Ukraine in the context of civilizational changes and challenges: state, problems, prospects for development]*. H. I. Kalinicheva (Ed.). Kyiv: Phoenix [in Ukrainian].

5. Kyrychenko, M. O., & Oliinyk, V. V., Otych, O. M. (2018). *Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad «Universytet menedzhmentu osvity»: 65 rokv uspikhu! Inform. vyd. do 65-i richnytsi vid dnia stvorennia [State Higher Educational Institution "University of Education Management": 65 years of success!: Inform. view. to the 65th anniversary of the establishment]*. Kyiv: YUSTON [in Ukrainian].

6. Otych, O. M., & Ostrianska, O. A. (2019). *Eksperymentalna diialnist derzhavnoho vyshchoho navchalnoho zakladu «Universytet menedzhmentu osvity» NAPN Ukrainy [Experimental activity of the state higher educational institution "University of Education Management" of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine]*. O. M. Otych (Ed). Kyiv: YUSTON. Retrieved from <ftp://lib.iitta.gov.ua/716769/.pdf> [in Ukrainian].

7. Kolesnikov, B. P. & Padashulia, O. I. (2008). *Vystavkova diialnist v umovakh yevropeiskoi*

ekonomichnoi intehratsii Ukrainy [Exhibition activity in terms of European economic integration of Ukraine]. Donetsk: Donets. state University of Management [in Ukrainian].

8. Ostrianska, O. A. (2011). Vykorystannia pedahohichnoho potentsialu knyzhkovykh vystavok u protsesi profesiinoho rozvytku maibutnoho vchytelia pochatkovoї shkoly [Use of pedagogical potential of book exhibitions in the process of professional development of the future primary school teacher]. *Elementary School, 8 (506)*, 55–59 [in Ukrainian].

9. Pekar, V. O. (2009). *Osnovy vystavkovoї diialnosti [Fundamentals of exhibition activity]*. Kyiv: Euroindex [in Ukrainian].

10. Rais, O. I. (2014). Fasylytatsiia yak metod interaktyvnoho navchannia [Facilitation as a method of interactive learning]. *Psychology, sociology and pedagogy, 7*. Retrieved from <ftp://psychology.snauka.ru/2014/07/3317.pdf> [in Russian].

11. Sorochan, Tamara (2008). Profesiina diialnist andrahohiv: suchasnyi pohliad [Professional activity of andragogues: a modern view]. *Director of school, lyceum, gymnasium, 4*, 27–32 [in Ukrainian].

12. Tkachenko, T. I., & Dupliak, T. P. (2016). *Vystavkovyi biznes [Exhibition business]*. Kyiv: Kyiv. nat. trade and economy University [in Ukrainian].

13. Yakovenko, I. O., & Yeromina, L. Ye., Zheinova, S. S. (2018). *Fasylytatsiia i treninh na kursakh dukhovno-moralnoho spriamuvannia [Facilitation and training in courses of spiritual and moral orientation: educational and methodical manual]*. L. Yu. Moskalova (Ed.). Melitopol: FOP Odnorog TV [in Ukrainian].

14. Chernyk, B. P. (2004). Osvitnia vystavka yak faktor innovatsii [Educational exhibition as a factor of innovation]. *Siberian Pedagogical Journal, 2*, 44–64 [in Russian].

15. Chernyk, B. P. (2003). Paradyhma formuvannia vystavkovoї kultury v systemi zahalnoi osvity. Filosofiia osvity [Paradigm of formation of exhibition culture in the system of general education]. *Philosophy of education, 6*, 218–225 [in Russian].

16. Chernii, A. L. (2018). Profesiinyi rozvytok pedahoha: dosvid, spivpratsia, priorytety na shliakhu do Novoi ukrainskoi shkoly [Professional development of a teacher: experience, cooperation, priorities on the way to the New Ukrainian school]. *Postgraduate education in Ukraine, 2*, 40–43 [in Ukrainian].

Olena Ostrianska,

Doctor of Philosophy in Educational Sciences,

associate professor of the Department of Scientific Work,

State Institution of Higher Education "University of Educational Management" of National Academy of Educational Sciences of Ukraine,

52-A, Sichovykh Striltsiv Str., Kyiv, Ukraine,

Natalia Zernova,

methodologist of highest category of the Department of Scientific Work,

State Institution of Higher Education "University of Educational Management"

**FACILITATIVE SUPPORT OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF RESEARCH AND
TEACHING STAFF IN THE PROCESS OF PREPARING AND HOLDING
INTERNATIONAL EDUCATIONAL EXHIBITIONS**

The article analyses the experience of organizing International Educational Exhibitions in Ukraine in 2016 – 2020. The essence of such concepts as "international educational exhibition", "international educational exhibition space", "facilitative support of professional development of research and teaching staff" is defined. The structural elements of the International Educational Exhibition and the stages of a higher educational institution participation in the exhibition activity (preparatory, direct participation, analysis of the achieved results) are considered. The authors of the article present systematized experience of facilitative support of professional development of research and teaching staff provided by specialists of the Department of Scientific Work of the State Institution of Higher Education "University of Educational Management" of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine in the process of preparing, holding and analysing results of International Educational Exhibitions, such as "Innovation in Modern Education", "Modern Educational Institutions", "Education and Career – Student's Day", "Education and Career". The types of organizational and coordination activities are determined, a detailed list of actions of the process of facilitative support by the specialists of the Department of Scientific Work of research and teaching staff as exhibitors and visitors of the exhibition is presented. Methodical structuring and algorithmizing of types of organizational and coordination activities and a detailed list of actions of the facilitation process are described in the following stages: 1) preparation of research and teaching staff (exhibitors and visitors) to participate in International Educational Exhibitions; 2) direct participation of research and teaching staff (exhibitors and visitors) in the International Educational Exhibitions; 3) analysis of the results of participation of research and teaching staff (exhibitors and visitors) in International Educational Exhibitions. The authors have created a classification of events of the International Educational Exhibition according to the congress, competition and exponential components. Statistics of the number of planned and conducted events within the International Educational Exhibition activities in Ukraine in 2016 – 2020 are presented. Emphasis is placed on changing the form of exhibitions from offline to online format due to the COVID–19 pandemic and lockdown (quarantine restrictions) in 2020. Recommendations for higher educational institutions to maintain an integrated information base of exhibition educational activities with detailed information on the activities within the exponential, competitive and congress programs of the exhibition.

Keywords: higher education institution, facilitation support, professional development, research and teaching staff, International Educational Exhibition, international educational exhibition space, exhibition activity, exhibitor, exponential, competitive, congress components of the exhibition program.

Подано до редакції 15.11.2020

УДК: 796; 797; 798; 799.

DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2020-4-5>

Анатолій Чустрак,

кандидат педагогічних наук, доцент,

приват-професор кафедри гімнастики та спортивних єдиноборств,

Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,

вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна,

Артемій Кізірян,

відмінник освіти України,

Едвард Кізірян,

студент першого курсу,

Державний заклад «Національний університет імені І. І. Мечникова»,

вул. Дворянська, 2, м. Одеса, Україна

ЩО ЛІПШЕ: ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ЧИ СПОРТ?

За даними Федерального центру лікувальної фізкультури та спортивної медицини Міністерства охорони здоров'я і соціального розвитку РФ, тільки 12% людей після заняття спортом високих досягнень залишаються відносно здоровими. У літературі давно ведеться полеміка, що краще фізкультура чи спорт. Фізична культура є частиною загальної культури людини. А спорт – це лише один з багатьох засобів, що входять у цю більш загальну категорію «фізична культура». Сьогодні, на жаль, культура заважає жити не тільки спортсменам,